

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติการควบคุมฝูงชนและปราบปรามจลาจลของเจ้าหน้าที่ตำรวจในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษา และใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลการศึกษาดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

2.1.1 ความหมายของการประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มักจะถูกกล่าวถึงในแง่ผลของการปฏิบัติงาน ดังนั้นในการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจึงเป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างหนึ่ง และมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ไว้หลากหลายความหมายดังนี้

อุทัย หิรัญโต (2531: 12) กล่าวว่า ประสิทธิภาพทางราชการ คือ ผลการปฏิบัติงานที่รวมถึงความพอใจ และประโยชน์ที่ก่อให้เกิดกับมวลชน และรวมถึงคุณค่าทางสังคมที่จะนำเอาเรื่องของเวลาเข้ามาร่วมพิจารณาด้วย

วิรัช สงวนวงษ์วาน (2536: 86) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ เครื่องชี้วัดในการวัดความเจริญก้าวหน้า หรือความล้มเหลวขององค์การ โดยผู้บริหารจะเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมกับองค์การของตนเองเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด

สมพงศ์ เกษมสิน (2536: 7) ได้กล่าวถึงคุณค่าการบริหารในด้านประสิทธิภาพว่าเป็นการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่คาดหมายไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การทำงานที่ต้องการให้ได้รับประโยชน์สูงสุด และการที่จะพิจารณาว่างานใดมีประสิทธิภาพหรือไม่ ก็ให้พิจารณาจากผลงาน ดังนั้นประสิทธิภาพจึงเท่ากับผลผลิต สำหรับหน่วยงานของราชการ จะรวมความหมายพึงพอใจของผู้บริการเข้าไปด้วย สามารถเขียนเป็นสูตร ได้ดังนี้

$$E = (O-I) + S$$

$$E = \text{ประสิทธิภาพของงาน (Efficient)}$$

$$O = \text{ผลผลิตหรือผลงานที่ได้รับออกมา (Output)}$$

$$I = \text{ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรทางการบริหารที่ใช้ไป (Input)}$$

$$S = \text{ความพึงพอใจในผลงานที่ออกมา (Satisfaction)}$$

ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (2538: 2) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในระบบราชการ หมายถึง ผลผลิต และประสิทธิภาพ ซึ่งประสิทธิภาพสามารถมองได้หลายมิติขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการพิจารณาดังนี้

1. มิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต คือ การใช้ทรัพยากรการบริหารได้แก่ คน เงิน วัสดุและเทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดความเสียหายน้อยที่สุด
2. มิติของกระบวนการบริหาร คือ การทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม
3. มิติของผลผลิตและผลลัพธ์ คือ การทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทันเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและบริการ ทำให้เป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2539: 198) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ กิจกรรมด้านการบริหารงานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวิธีการ ที่หน่วยงานพยายามกำหนดเพื่อที่จะให้ทราบอย่างชัดเจนว่าพนักงานของตนสามารถปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงใด

วิเชียร วิทยอุดม (2548: 22) ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพ คือ การทำงานที่ประหยัด ได้ผลงานที่รวดเร็ว คุ่มค่ากับการใช้ทรัพยากรทั้งเงิน คน วัสดุอุปกรณ์ และเวลา

2.1.2 หลักการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สมพงษ์ เกษมสิน (2536: 30) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งควรจะประกอบไปด้วย ปัจจัยดังต่อไปนี้

1. การทำความเข้าใจและกำหนดแนวความคิดของการทำงานให้กระจ่าง
2. การใช้หลักสามัญสำนึกในการพิจารณาความน่าจะเป็นไปได้ของงาน
3. การให้คำปรึกษาแนะนำต้องถูกต้องสมบูรณ์
4. การรักษาระเบียบวินัยในการทำงาน
5. ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม
6. การทำงานต้องเชื่อถือได้ มีความฉับพลัน และมีสมรรถภาพ
7. มีการลงทะเบียนไว้เป็นหลักฐาน
8. งานที่สมควรมีลักษณะที่มีการแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงานอย่างทั่วถึง
9. กำหนดมาตรฐานที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสอนงานได้
10. การให้บำเหน็จรางวัลแก่งานที่ดี

ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (2541: 4-5) ได้กล่าวถึงหลักการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพไว้ ดังนี้คือ มีหลักคุณธรรมในการบริหารงาน ในการตัดสินใจในการทำงาน การมีส่วนร่วม การมีความซื่อสัตย์สุจริต การยึดมั่นในหลักการ การจงรักภักดีและกตัญญูต่อสถาบันและประเทศชาติ มีความสามารถในด้านเทคนิคและวิชาการ รวมทั้งความสามารถในการคิด ในการสื่อความทั้งการพูด และการเขียน ความสามารถในการสร้างและประสานความสัมพันธ์ที่ดี

2.1.3 การวัดประสิทธิภาพขององค์กร

หลักเกณฑ์ในการวัดประสิทธิภาพขององค์กรนั้น เป็นเรื่องที่ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ศึกษาแต่ละรายจะใช้แนวคิดใดต่อการศึกษาขององค์กรแต่ละประเภทอย่างไรก็ตาม เพื่อให้ได้แนวทางในการศึกษา หรือเพื่อประยุกต์ใช้ในแต่ละองค์กร สมบัติ ชำรุดชูวงศ์ (2544: 40-41) ได้เสนอแนวความคิดในการวัดประสิทธิภาพขององค์กรไว้ว่า การวัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรนั้น ก็คือ การวัดความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรนั่นเอง โดยสามารถวัดได้ดังนี้

1. ความสามารถในการจัดบริการให้เพียงพอ แก่ความต้องการของผู้บริการ
2. ความสามารถในการจัดบริการให้อย่างยุติธรรม โดยในลักษณะของการจัดบริการนั้น จะต้องเป็นไปอย่างเสมอภาคและเสมอหน้า
3. ความสามารถในการจัดบริการได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการหยุดชะงักหรือติดขัดในการให้บริการนั้น
4. ความสามารถในการจัดบริการให้อย่างรวดเร็วและทันต่อเวลา ตามลักษณะความจำเป็นรีบด่วนในบริการและตามความต้องการของประชาชนในบริการนั้น
5. ความสามารถในการพัฒนาบริการที่จัดให้ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้มีความเจริญก้าวหน้า ตามลักษณะของการบริการนั้น ๆ ขึ้นไปเรื่อยๆ

2.1.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดประสิทธิภาพขององค์กร

Richard M.Steers (1977 อ้างในภรณ์ มหามนต์, 2539: 44-45) ได้ศึกษาและรวบรวมปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการเกิดประสิทธิภาพขององค์กร ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะขององค์กร
2. ลักษณะของสภาพแวดล้อม
3. ลักษณะของพนักงาน
4. นโยบายการบริหารการปฏิบัติ

ตาราง 2.1 การจำแนกปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเกิดประสิทธิภาพขององค์กร

ลักษณะของ องค์กร	ลักษณะของสภาพ แวดล้อม	ลักษณะของ พนักงาน	นโยบายการบริหาร และการปฏิบัติ
โครงสร้าง -การกระจายอำนาจ -ความชำนาญพิเศษ -ความเป็นทางการ -การบังคับบัญชา -ขนาดขององค์กร -ขนาดของหน่วยงาน เทคโนโลยี -การปฏิบัติการ -วัสดุอุปกรณ์ -ความรู้	ภายนอก - ความสลับซับซ้อน - ความมั่นคง - ความไม่แน่นอน ภายใน - แนวโน้มของ ความสำเร็จ - ความเอาใจใส่ต่อ พนักงาน - แนวโน้มการให้รางวัล - การลงโทษ - ความมั่นคง: ความเสี่ยง - ความเปิดเผย: การ ป้องกัน	ความผูกพันต่อ องค์กร - ความสนใจ - การรักษาไว้ - ความผูกมัดใจ การปฏิบัติงาน - การตั้งใจ, เป้าหมาย, ความต้องการ - ความสามารถ - ความชัดเจนของ บทบาท	- การวางเป้าหมายที่ แน่นอน - การจัดหาและการ ใช้ทรัพยากร - การสร้างสภาพ แวดล้อมในการ ปฏิบัติงาน - กระบวนการติดต่อ สื่อสาร - ภาวะผู้นำและการ ตัดสินใจ - การปรับตัวของ องค์กรและการริเริ่ม สิ่งใหม่

ที่มา: ภรณ์ มหามนต์, 2539: 45

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นใน
ความหมายหรือหลักการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพจะมีเรื่องของความสามารถในการ
ปฏิบัติงานของบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ ดังนั้นความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคคลก็ควร
จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ จะพบว่าประสิทธิภาพเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานหรือการ
ปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างประหยัด ไม่ว่าจะเป็นเงิน แรงงาน
เวลา วัสดุอุปกรณ์ แต่ได้ประโยชน์สูงสุด คื้มค่ากว่าทรัพยากรที่เสียไป หรือได้ผลงานตรงตาม
วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับฝูงชน

2.2.1 ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับฝูงชน

ฝูงชน (Crowd) เป็นศัพท์ทางสังคมวิทยา หมายถึง คนจำนวนหนึ่งซึ่งมารวมตัวกันในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายของความตั้งใจร่วมกันมีความเป็นหนึ่งเดียวกันทางจิตใจและพฤติกรรม ทั้งนี้เมื่อบุคคลมารวมกันเป็นฝูงชนแล้วจะมีความใกล้ชิดกันมากทั้งทางร่างกายและจิตใจทันที และอาจรู้จักกันมาก่อน ก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าพฤติกรรมร่วมของฝูงชน หรือพฤติกรรมฝูงชน (Crowd Behavior) ซึ่งเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่มีความก้าวร้าวรุนแรง ทำแล้วมีอารมณ์ร่วม เมื่อเกิดขึ้นจะมีลักษณะเร่งด่วนมีการปฏิบัติการที่รุนแรงเนื่องจากมีความใกล้ชิดกันทางกายภาพ มีการเร้าอารมณ์เป็นวงจรทำให้เกิดการระบาคทางอารมณ์ ไม่มีเหตุผล ไม่เกรงกลัวกฎหมายบ้านเมือง เพราะฝูงชนไม่มีตัวตน (เมื่อสลายตัวไปแล้วก็ไม่ทราบว่าผู้ใดกระทำผิด) แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หากจับกุมต้องจับทั้งหมด ดังนั้นผลการกระทำ จึงไม่มีใครรับผิดชอบ บางครั้งจะบ้าคลั่งทำร้ายคน ทำลายทุกอย่างที่ขวางหน้า (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2541: 21)

Gustave Lebon (อ้างในศิริพันธ์ ถาวรทิววงศ์, 2535: 25) นักจิตวิทยาสังคม ได้ศึกษาค้นคว้าพฤติกรรมร่วมของฝูงชน พบว่า “บุคคลใดก็ตามที่ประกอบเข้าเป็นฝูงชนไม่ว่าจะมีแบบแผนการดำเนินชีวิตส่วนตัว อาชีพ นิสัยใจคอ หรือสติปัญญาเป็นอย่างไร คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันก็ตามจะมีส่วนร่วมในอารมณ์ของฝูงชนนั้นๆ” นั่นคือฝูงชนจะมีความเป็นเอกภาพทางใจจึงแสดงออกที่เหมือนกันถึงอารมณ์ที่รุนแรงและไร้เหตุผลและเมื่อรวมตัวเป็นฝูงชนจะเกิดพฤติกรรมร่วมโดยทันที นอกจากนั้นจะพบว่าตัวการสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมร่วมก็คือ การระบาคทางอารมณ์ (Social Contagion) หมายถึง การมีรู้สึกและอารมณ์ร่วมกัน หรือเรียกว่า Collective Mind ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการแสดงออกของพฤติกรรมที่นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ทางสังคม นอกเหนือจากกฎหมายที่มีลักษณะรุนแรง แต่การระบาคทางอารมณ์จะขึ้นอยู่กับลักษณะของฝูงชนว่าเป็นฝูงชนประเภทใด ถ้าเป็นฝูงชนประเภทการรวมตัวกันยามปกติ เช่น การชุมนุมประท้วง การทำพิธีมงคล พฤติกรรมร่วมก็คือการปรบมือ โห่ร้องยินดี สนุกสนานเป็นอาทิ แต่พฤติกรรมร่วมที่เป็นการรวมตัวของฝูงชนที่มีเป้าหมาย จะมีแบบแผนที่มีอิทธิพลต่อสังคมอาจสร้างความวุ่นวาย รูปแบบพฤติกรรมร่วมที่มีรากฐานมาจากการระบาคทางอารมณ์จะแสดงออกมาใน 2 ลักษณะ คือ (ศิริพันธ์ ถาวรทิววงศ์, 2535: 25)

1. รูปแบบถาวร รุนแรง ตื่นเต้น ได้แก่
 - 1.1 ฝูงชนที่บ้าคลั่ง (Mob)
 - 1.2 การจลาจล (Riot)
 - 1.3 ฝูงชนที่แตกตื่น ตกใจ (Panic)

1.4 ฝูงชนที่ตื่นเต้น สนุกสนาน (Orgies)

2. รูปแบบสงบ ได้แก่

2.1 การเห่อ (Fad)

2.2 การเห่อตามสมัย (Fashion)

2.3 การคลั่งไคล้ (Crazy)

2.4 การบ้าคลั่ง (Mass Hysteria)

2.2.2 ประเภทของฝูงชน

การแบ่งประเภทของฝูงชนนั้น นักวิชาการส่วนมากมักจะยอมรับการแบ่งตามสังคมวิทยา คือ การแบ่งฝูงชนเป็น 4 ประเภท ดังนี้ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2541: 29)

1. ฝูงชนที่มารวมตัวกันโดยไม่มีจุดมุ่งหมายใดเฉพาะ แต่มีเพียงความสนใจชั่วครั้งชั่วคราวแล้วก็แยกกันไป เช่น เวลาเกิดอุบัติเหตุ
2. ฝูงชนที่มารวมกันโดยอยู่ภายใต้สัญลักษณ์นิยม (Symbol) คือ มีส่วนร่วมกันภายใต้กฎเกณฑ์บางอย่าง เช่น การชมการแสดง หรือกีฬา โดยต้องมารวมตัวกันตามวันเวลาที่กำหนดและบุคคลที่มาอยู่ร่วมกันต้องปฏิบัติตาม เช่น นั่งตามเลขที่นั่ง
3. ฝูงชนที่มีลักษณะระบาดทางอารมณ์ มีการแสดงออกในลักษณะที่รุนแรง ก้าวร้าว และมีการกระทำหรือพฤติกรรมในทางรุนแรงเชิงทำลาย เช่น การประท้วง การก่อการจลาจล
4. ฝูงชนที่แสดงออกถึงความตื่นเต้นสนุกสนาน เช่น การปรบมือ การเต้นรำ ร้องเพลง

2.2.3 สาเหตุของการเข้าร่วมกับฝูงชน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2541: 30) ได้แบ่งสาเหตุที่ประชาชนหรือบุคคลตัดสินใจเข้าร่วมกับฝูงชนว่าเกิดจากเหตุจูงใจ (Motive) หลายประการ ได้แก่

1. การเข้าร่วมจากการตื่นเต้นด้วยความบังเอิญ เช่น ฝูงชนประเภทแตกตื่น เมื่อเกิดไฟไหม้ เรือล่ม ตึกถล่ม
2. การเข้าร่วมจากเหตุแห่งความจงรักภักดีต่อกลุ่มหรือหมู่คณะ เช่น การเข้าร่วมชุมนุมประท้วงต่าง ๆ แม้ว่าบางครั้งไม่มีเหตุผลสำหรับตนเอง เป็นต้น
3. การเข้าร่วมเพราะความสนุกสนาน ส่วนมากเป็นนักเรียน นักศึกษา วัยรุ่น
4. การเข้าร่วม เพราะได้รับการกระตุ้นทางอารมณ์ อันเป็นผลมาจากการระบาดทางอารมณ์จนเกิดความรู้สึกว่าจะทนอยู่เฉยไม่ได้

5. การเข้าร่วมเพราะมีจุดหมายเพื่อการผสมโรง พวกนี้จะช่วยผลักดันให้เกิดการณ์เลวร้ายลงหรือลุกลามเพื่อประโยชน์ของตนเอง เช่น พวกอันธพาล พวกโจร พวกนักการเมืองที่มีเป้าหมายแฝงเร้น

6. การเข้าร่วมโดยการถูกยุยง จะมีลักษณะของการวางแผนมาล่วงหน้า เพื่อสร้างความวุ่นวาย เช่น การทำให้ตนเองหรือพวกถูกกรังแกในที่สาธารณะเพื่อเรียกร้องให้คนสนใจ เห็นใจ และช่วยเหลือ เช่น การตะโกนว่าตำรวจทำร้ายประชาชน เป็นต้น

2.2.4 การเกิดและลักษณะทั่วไปของพฤติกรรมฝูงชน

พฤติกรรมฝูงชนอาจเกิดได้ใน 2 ลักษณะ คือ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2541: 32-33)

1. การเกิดขึ้นโดยปกติ ได้แก่ ฝูงชนยามสงบโดยทั่วไป ได้แก่ ผู้ดู ผู้ฟัง เป็นพฤติกรรมฝูงชนที่อยู่ภายใต้บรรทัดฐานของสังคม เช่น ฝูงชนในโรงภาพยนตร์ โรงละคร สถานที่จัดแสดงดนตรี เป็นต้น

2. การเกิดขึ้นโดยบังเอิญ โดยไม่มีใครคาดหวังไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะมีลักษณะเกิดขึ้นแบบทันทีโดยไม่มีใครวางแผน แต่บางกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถมองเห็นได้ล่วงหน้า หากวิเคราะห์เข้าใจทำนายล่วงหน้าและควบคุมได้ ลักษณะสำคัญของพฤติกรรมฝูงชนโดยทั่วไป ได้แก่

2.1 การดำรงอยู่ในระยะเวลาอันสั้น เพราะเกิดขึ้นแบบทันทีเพื่อตอบสนองโต้ต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น เมื่ออารมณ์ได้รับการตอบสนองเป็นที่พอใจ ก็จะสลายตัวไป

2.2 การไม่มีโครงสร้าง เพราะการรวมตัวของฝูงชนเกิดจากบุคคลที่มาจากที่ต่าง ๆ ที่ไม่รู้จักกันมาก่อน มีประสบการณ์ และอาชีพที่ต่างกัน

2.3 จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมฝูงชนไม่มีความแน่นอน อาจจะมีมาก อาจจะมีน้อย

2.4 ไม่มีบรรทัดฐานทางสังคมยึดเหนี่ยว เพราะสมาชิกจะถูกอิทธิพลของฝูงชนเข้าครอบงำให้แสดงออกในรูปแบบเดียวกัน เพื่อมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ร่วมกัน และมีบรรทัดฐานของสังคมที่เกิดขึ้นภายหลัง

2.5 หัวหน้าจะเกิดขึ้นภายหลังโดยไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ใด ๆ ทั้งสิ้น และคนในฝูงชนก็ยอมรับและปฏิบัติตาม เช่น การส่งเคลื่อนขบวน การส่งหยุดขบวน การสั่งให้ทำสิ่งต่าง ๆ

กล่าวได้ว่าฝูงชนและพฤติกรรมฝูงชน มีลักษณะเฉพาะ คือ

1. ไม่มีตัวตน (Anonymity) ฝูงชนจะไม่มีตัวตน เพราะประกอบด้วยคนจำนวนมาก และส่วนใหญ่ไม่รู้จักกัน เกิดขึ้นชั่วคราว การแสดงออกจะเป็นไปในรูปของกลุ่ม ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่มซึ่งเกิดขึ้นภายหลังและอาจมีความขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคม

2. ไม่เจาะจงบุคคล (Impersonality) เมื่อแสดงออกทางฝูงชนจะมีลักษณะไม่สนใจตัวบุคคล รวมทั้งความรู้สึกส่วนตัวด้วยไม่คำนึงว่าฝ่ายตรงข้ามจะเป็นใคร คนดีหรือคนเลว หรือยามปกติอาจเป็นเพื่อนฝูง คนรู้จักและเมื่ออยู่ในฝูงชน การระบาดทางอารมณ์ก่อให้เกิดความรู้สึกตรงกันข้าม เช่น การจลาจล ความวุ่นวายจากการชุมนุม เป็นต้น

3. อยู่ในสถานะที่ชักจูงง่าย (Suggest Ability) เนื่องจากมีลักษณะไร้โครงสร้าง และมีการระบาดทางอารมณ์ ไม่มีการกำหนดตัวหัวหน้มาก่อน รูปแบบ พฤติกรรมไม่มีทิศทางใดชัดเจน เพราะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

4. มีการระบาดทางอารมณ์ (Social Contagion) ซึ่งได้กล่าวแล้วข้างต้น โดยการระบาดทางอารมณ์นั้นสามารถชักจูงโน้มน้าวจิตใจคนมากขึ้น

2.2.5 รูปแบบของพฤติกรรมฝูงชน

สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ตามลักษณะของฝูงชน ได้แก่ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2541: 34)

1. ผู้ดูหรือผู้ฟัง จะมีการดึงดูดอารมณ์ให้เคลื่อนไหว เหมือนเคลื่อนไปตามจังหวะเราให้มีอารมณ์ที่รุนแรงขึ้น เช่น การปรบมือ การโห่ร้อง การเต้น

2. ฝูงชนบ้าคลั่ง เป็นฝูงชนที่ถูกกระตุ้นด้วยอารมณ์ให้แสดงออกถึง การกระทำที่รุนแรง มีการระบาดทางอารมณ์ เริ่มการคิดมั่วร้าย เริ่มระบายอารมณ์ความเคียดแค้นไปสู่สิ่งต่างๆ ที่ขวางหน้า

3. การก่อจลาจล เป็นฝูงชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเชิงทำลาย เกิดขึ้นตามที่ต่างๆ เพื่อแสดงความไม่พอใจ ทำลาย หรือเรียกร้องบางสิ่งบางอย่าง

4. ฝูงชนแตกตื่น เป็นลักษณะเกิดขึ้นทันทีในสถานการณ์คับขัน ฝูงชนที่เกิดขึ้นในสถานะปกติเป็นฝูงชนที่อยู่ภายใต้บรรทัดฐานของสังคมไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม เจ้าหน้าที่ตำรวจมีส่วนเกี่ยวข้องน้อย แต่ฝูงชนที่เกิดจากสภาวะการขัดแย้งจากสาเหตุต่างๆ รูปแบบลักษณะของฝูงชนมีแนวโน้มที่จะก่อความรุนแรงและเกิดความเสียหายแก่สังคมโดยรวม เจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับฝูงชนดังกล่าว โดยการเข้าไปควบคุมให้อยู่ในความสงบ

2.3 มาตรการของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมฝูงชนและปราบปรามจลาจล

2.3.1 การใช้กฎหมายในการควบคุมฝูงชน

กฎหมายอาญา เป็นกฎหมายหลักและเป็นเครื่องมือสำคัญของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่นำมาบังคับใช้ในการควบคุมฝูงชน โดยเฉพาะการกระทำที่เป็นความผิดที่เกิดผลต่อส่วนรวม หรือเป็นความผิดร้ายแรง ที่เรียกว่า ความผิดต่อแผ่นดิน ทั้งนี้ในการชุมนุมที่มีความรุนแรงจนเป็นการก่อ

จลาจลนั้น อาจมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องและกำหนดความผิดของผู้กระทำไว้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ปฏิบัติงานในด้านนี้จำเป็นต้องนำไปบังคับใช้เพื่อลดความรุนแรง หรือควบคุมไม่ให้สถานการณ์ ปานปลาย หรือลุกลามต่อไป ทั้งนี้การกระทำของบุคคลในชุมนุมสามารถพิจารณาตามความ เกี่ยวข้อง หรือในฐานะต่างๆ เมื่อมีการปลุกระดมโฆษณาชวนเชื่อให้ประชาชนรวมตัวกันก่อการ จลาจล โดยอาจมีการกระทำที่กฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ โดย แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ความผิดที่อาจเกิดกับผู้นำหรือหัวหน้าในการปลุกระดม

กรณีผู้นำ หรือหัวหน้าในการปลุกระดม การกระทำการใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการ ล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ แบ่งแยกราชอาณาจักร ก่อการกบฏ ยุยงให้ทหารหรือตำรวจ เลื่อมวินัย หรือยุยงให้ประชาชนละเมิดกฎหมายในลักษณะของบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อยของ สังคม ยุยง หรือจัดให้เกิดการร่วมกันหยุดงาน การร่วมกันปิดงาน งดจ้าง หรือการร่วมกัน ไม่ยอม ค้าขาย หรือติดต่อทางธุรกิจกับบุคคลใดๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดิน เพื่อ บังคับรัฐบาล หรือเพื่อข่มขู่ประชาชน โดยอาจเป็นการกระทำที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญา ดังนี้

มาตรา 113 ความผิดฐานกบฏ ซึ่งเอาผิดกับผู้ที่ใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เจิญว่าจะใช้ กำลังประทุษร้าย เพื่อล้มล้างรัฐธรรมนูญ ล้มล้างอำนาจอธิปไตยหรือให้ใช้อำนาจอธิปไตยไม่ได้ แบ่งแยกราชอาณาจักร หรือยึดอำนาจปกครองในส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักร

มาตรา 114 ความผิดของการสะสมกำลังพลหรืออาวุธเตรียมการสมคบกันเพื่อเป็น กบฏ

มาตรา 115 ความผิดของการยุยงทหารหรือตำรวจให้หนีราชการ หรือให้ละเลยไม่กระทำ การตามหน้าที่บ่อนทำลายให้วินัยทหาร ตำรวจเลื่อมลง

มาตรา 116 ความผิดของการพุด เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมายแผ่นดิน หรือ รัฐบาล เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดก่อความไม่สงบขึ้นใน ประเทศ หรือเพื่อให้ประชาชนกระทำความผิดกฎหมาย

มาตรา 117 ความผิดของการยุยงหรือจัดให้เกิดการร่วมหยุดงาน ร่วมกันปิดงานงดจ้าง หรือร่วมกันไม่ยอมค้าขาย หรือติดต่อทางธุรกิจกับบุคคลใดๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงกฎหมายแผ่นดิน เพื่อบังคับรัฐบาลหรือเพื่อข่มขู่รัฐบาล

มาตรา 215 ความผิดของการมั่วสุมกันตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป ก่อความวุ่นวายในบ้านเมือง และความผิดของผู้เป็นหัวหน้าในการมั่วสุมด้วย

2. ความผิดที่อาจเกิดกับผู้เข้าร่วมชุมนุม

การชุมนุมอาจเกิดกรณีใช้ผิดจรรยาบรรณ สถานทีราชการ หรือทางสาธารณะ ก็อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา 117 วรรค 2 ความผิดของการเข้ามีส่วนร่วมหรือเข้าช่วยในการร่วมกันหยุดงานร่วมกันผิดงานงค้างๆ

มาตรา 215 วรรค 1 ความผิดของการมั่วสุมกันตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป ก่อความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง และวรรค 2 เป็นความผิดในกรณีมีอาวุธด้วย

มาตรา 385 ความผิดของการกระทำการกีดขวางทางสาธารณะ จนเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจรของประชาชนทั่วไป

3. ความผิดของผู้ชุมนุมที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน

ในการก่อการจลาจล กรณีที่ไม่สามารถควบคุมให้ฝูงชนชุมนุมกันโดยสงบ และมีการกระทำของฝูงชนที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน อาทิ การวางเพลิงเผาทรัพย์สินผู้อื่น หรืออาคาร บ้านเรือน สาธารณสมบัติของแผ่นดินรวมถึงการทำให้เกิดระเบิดของทรัพย์สินดังกล่าว ผู้กระทำ ก็อาจมีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา 217 ความผิดฐานวางเพลิงทรัพย์สินผู้อื่น

มาตรา 218 ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์สินผู้อื่น ซึ่งเป็นเหตุจนกระทั่ง ได้แก่ โรงเรือน เรือ แพ ที่คนอยู่อาศัย สาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นต้น

มาตรา 221 ความผิดของการทำให้เกิดการระเบิดขึ้น จนน่าเป็นอันตรายแก่ผู้อื่น

มาตรา 222 ความผิดของการทำให้เกิดการระเบิดเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินตาม มาตรา 217 และ 218

มาตรา 224 ความผิดของการวางเพลิงเผาทรัพย์สินผู้อื่นถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายแก่ผู้อื่น

มาตรา 229 ความผิดของการทำให้ทางสาธารณะ ประตุน้ำ ทำนบ เขื่อน ซึ่งเป็นส่วนของทางสาธารณะ หรือที่ขึ้นลงของอากาศยานอยู่ในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายต่อการจราจร

มาตรา 230 ความผิดของการเอาสิ่งของกีดขวางทางรถไฟ หรือรถราง ทำให้รางรถไฟ หรือรถรางหลุด หลวมหรือเคลื่อนจากที่ไม่ได้ หรือกระทำต่อเครื่องสัญญาณน่าจะเป็นอันตรายต่อการเดินรถไฟหรือรถราง

4. ความผิดของผู้ชุมนุมที่ได้กระทำต่อทรัพย์สินผู้อื่น

การชุมนุมที่มีความรุนแรง ลูกกลามเป็นการจลาจล อาจเกิดการกระทำที่เป็นความผิด หากการกระทำนั้นทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ผู้กระทำต้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา 358 ความผิดของการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยเสียหายโดยเจตนา

มาตรา 359 ความผิดของการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยเสียหายโดยเจตนา แต่เป็นกรณีกระทำต่อทรัพย์สินเฉพาะ ซึ่งกำหนดตามไว้กฎหมายได้แก่ เครื่องจักรกลที่ใช้ในการกสิกรรม พืชผลของเกษตรกร เป็นต้น

มาตรา 360 ความผิดของการทำให้ทรัพย์สินที่ใช้หรือไม่ไว้เพื่อสาธารณะประโยชน์เสียหายโดยเจตนา

5. ความผิดของผู้ชุมนุมที่กระทำต่อชีวิตหรือร่างกายผู้อื่น

การก่อจลาจลถ้าเหตุการณ์ได้ลุกลามรุนแรงขึ้นถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของผู้อื่น ทั้งที่มีเจตนาโดยตรง หรือโดยอ้อม อาทิ ใช้อาวุธปืนยิงเข้าไปในกลุ่มคน โดยไม่ได้ตั้งใจไปที่ผู้ใดคนหนึ่ง หากไปถูกผู้อื่นเสียชีวิตอาจมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา หรือการที่มีเจตนาจะทำร้ายผู้อื่นแต่เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย หรือทำร้ายร่างกายให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ ก็อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาดังนี้

มาตรา 288 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

มาตรา 289 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยมีเหตุฉกรรจ์ เช่น ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ฆ่าผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำผิดอย่างอื่น เป็นต้น

มาตรา 290 ความผิดของการทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย โดยที่ผู้กระทำไม่ได้มีเจตนาฆ่า มีเพียงแต่เจตนาทำร้ายเท่านั้น แต่ผลแห่งการกระทำถึงแก่ความตาย

มาตรา 294 ความผิดของการเข้าร่วมชุมนุมต่อสู้ระหว่างบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป และมีคนเสียชีวิตในการชุมนุมต่อสู้นั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้เข้าร่วมชุมนุมต่อสู้หรือไม่ก็ตาม

มาตรา 295 ความผิดทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ

มาตรา 296 ความผิดของการทำร้ายร่างกายผู้อื่น แต่เป็นกรณีเหตุฉกรรจ์ โดยมีลักษณะเช่นเดียวกับมาตรา 289 เช่น ทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงานหรือผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

มาตรา 297 ความผิดของการทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัส

มาตรา 298 ความผิดของการทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัส แต่เป็นกรณีเหตุฉกรรจ์ โดยมีลักษณะเช่นเดียวกับมาตรา 289

มาตรา 299 ความผิดของการเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้ระหว่างบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป และมีคนได้รับอันตรายสาหัสในการชุมนุมต่อสู้นั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้เข้าร่วมชุมนุมต่อสู้หรือไม่ก็ตาม

6. ความผิดต่อเจ้าหน้าที่

ในกรณีที่เจ้าพนักงานเข้าดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องไม่เชื่อฟังเจ้าพนักงานหรือต่อสู้อย่างผิดกฎหมาย หรือหากมีกรณีการดูหมิ่น ใช้กำลังทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงาน หรือข่มขืนใจ บังคับให้เจ้าพนักงานกระทำการใดโดยมิชอบด้วยหน้าที่ หรือให้ละเว้นการปฏิบัติ เป็นความผิดตามกฎหมายประมวลอาญา ดังนี้

มาตรา 136 ความผิดของการดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่

มาตรา 138 ความผิดของการต่อสู้อย่างผิดกฎหมายเจ้าพนักงานหรือผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานในการปฏิบัติตามหน้าที่

มาตรา 139 ความผิดของการข่มขืนใจเจ้าหน้าที่ให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือให้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

มาตรา 140 ความผิดของการต่อสู้อย่างผิดกฎหมาย ตามมาตรา 138 หรือข่มขืนใจตามมาตรา 139 โดยมีหรือใช้อาวุธ หรือโดยร่วมกระทำผิดด้วยกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

มาตรา 216 ความผิดของการที่เจ้าหน้าที่สั่งผู้ที่มั่วสุมเพื่อก่อความวุ่นวายในบ้านเมืองให้เลิกไป แต่ไม่ยอมเลิก

2.3.2 การสืบสวนการควบคุมและปราบปราม

การจลาจลมักไม่ได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วฉับพลัน แต่จะมีลำดับขั้นตอนของการเกิดเหตุ ตำรวจจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าดำเนินการช่วยแก้ปัญหาข้อขัดแย้งของฝูงชน เพื่อให้ฝูงชนคลายตัว และดูแลให้อยู่ในสายตาของเจ้าหน้าที่ตลอดเวลาเพื่อที่ฝูงชนจะได้ไม่ลงมือกระทำความผิดกฎหมาย นอกจากนั้น หากปัญหาข้อขัดแย้งไม่สามารถคลี่คลายไป เจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อใช้วางแผนในการปราบปรามจลาจลกรณีมีเหตุการณ์รุนแรง ซึ่งการสืบสวนนั้นจะต้องสืบสวนในเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.1 ชนิดของฝูงชน การชุมนุมของฝูงชนนั้นเป็นชนกลุ่มใด

2.2 จำนวนของฝูงชนที่เข้าร่วมก่อความวุ่นวาย

2.3 หัวหน้าหรือผู้นำของฝูงชน

2.4 ความประพฤติของฝูงชนที่ก่อความวุ่นวาย

2.5 ความรู้สึกของประชาชนทั่วไปที่มีต่อฝูงชนที่ก่อความไม่สงบ

2.6 สถานที่ที่จะมีการก่อความวุ่นวาย โดยพิจารณาถึงสถานที่รวมตัว สถานที่อื่นเป็นเส้นทางฝูงชนและสถานที่เป้าหมาย

2.2.3 การวางแผนปราบจลาจล

เมื่อมีเหตุการณ์ชุมนุมของฝูงชนเริ่มก่อตัวรุนแรงและมีความวุ่นวายขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องเข้าดำเนินการสืบสวนและทำการสลายฝูงชนควบคู่ไปด้วย แต่ถ้าเกินความสามารถไม่อาจสลายฝูงชนได้ ให้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนทั้งหมดส่งให้กองอำนวยการวางแผนปราบจลาจลต่อไป ซึ่งในการวางแผนมีขั้นตอนดังนี้

- 3.1 กำหนดตัวผู้สั่งการในการปราบปราม
- 3.2 จัดตั้งกองอำนวยการ ทำแผนที่ที่เกิดเหตุ และวางแผนปราบปรามจลาจลเพื่อเป็นที่ยอมรับของข้อมูลข่าวสารและสถานที่ดำเนินการวางแผน
- 3.3 จัดเจ้าหน้าที่ออกปะปนกับฝูงชนที่ก่อความวุ่นวายเพื่อทราบข่าวจากนโยบายของหัวหน้าฝูงชน
- 3.4 จัดเจ้าหน้าที่สังเกตความเคลื่อนไหวของฝูงชนตามจุดต่างๆ และรายงานให้กองอำนวยการเพื่อวางแผนปราบปรามจลาจล
- 3.5 ติดต่อประสานงานกับหน่วยที่เกี่ยวข้องที่อาจขอความช่วยเหลือในการประสานงานเพื่อความสะดวกรวดเร็ว เมื่อมีเหตุการณ์ที่รุนแรง
- 3.6 จัดเตรียมอาวุธและอุปกรณ์ที่จำเป็น
- 3.7 จัดเจ้าหน้าที่ถ่ายภาพในที่เกิดเหตุขึ้น เพื่อเป็นพยานหลักฐานยืนยันในการลงโทษผู้กระทำความผิด
- 3.8 จัดเจ้าหน้าที่พยาบาลเพื่อช่วยลดอันตรายซึ่งอาจเกิดกับเจ้าหน้าที่ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้เจ้าหน้าที่

2.4 แนวทางและนโยบายในการปฏิบัติการควบคุมการฝูงชนและปราบปรามการจลาจล

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนด แนวทางการดำเนินการควบคุมฝูงชน ไว้ในแผนรักษาความสงบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กรกฎ 49) เพื่อป้องกัน ชัดขวาง และดำเนินการเพื่อยุติเหตุการณ์ไม่สงบที่เกิดจากการรวมตัวเป็นกลุ่มเป็นพวกของบุคคลต่างๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความวุ่นวายและเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของบุคคล ส่วนราชการ และภาคเอกชน เป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังต่างๆ และประชาชน รับฟังความคิดเห็นด้วยการประนีประนอม ประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มพลังต่างๆ เพื่อขจัดความสับสนทางการเมืองและสกัดกั้นการแสวงหาประโยชน์จากกลุ่มที่จะดำเนินการที่ไม่เกื้อกูลต่อระบบประชาธิปไตย อีกทั้งเพิ่มมาตรการติดตามและวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวของกลุ่มที่เคลื่อนไหวเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองหรือปัญหาที่มีการเมืองแอบแฝง

เพื่อให้คำแนะนำต่อรัฐบาลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ทราบสถานการณ์และหาทางยุติปัญหาเสียแต่ต้น โดยเปิดโปงพฤติกรรมของผู้ที่เคลื่อนไหวหรือรับจ้างเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อลดทอนความน่าเชื่อถือของบุคคลดังกล่าว ในกรณีการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายสากล ให้มีการประสานกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ติดตามวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวบุคคลที่เข้ามาจากต่างประเทศ หรือที่เกี่ยวข้องกับการเมืองภายในประเทศหรือต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย

แผนรักษาความสงบ (กรกฎ 49) เป็นแผนรับมือสถานการณ์ เลวร้ายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น และมีมติว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อยๆ สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดให้เจ้าหน้าที่ทุกหน่วยจะถูกฝึกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยได้มุ่งเน้นในสถานการณ์ก่อความไม่สงบ 3 สถานการณ์ อันได้แก่

1. สถานการณ์การก่อวินาศกรรม หรือ การข่มขู่ว่าจะก่อความไม่สงบด้วยการลอบวางระเบิด หรือการใช้อาวุธชีวภาพ สถานการณ์การยึดสถานที่สำคัญแห่งใดแห่งหนึ่ง และสถานการณ์การชุมนุมเรียกร้องที่เกินกว่าขอบเขตเสรีภาพที่กฎหมายกำหนดไว้ ในรัฐธรรมนูญหรือเข้าข่ายละเมิดต่อกฎหมาย สำหรับการฝึกอบรม จะมุ่งเน้นเจ้าหน้าที่ในหน่วย ทำการฝึกตามแผนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน หากเกิดเหตุการณ์รุนแรง การฝึกอบรมรับมือ การก่อเหตุวินาศกรรม จะเน้นความพร้อมของชุดเก็บกู้วัตถุระเบิดที่มีอยู่ประจำในทุกหน่วยงาน มีการฝึกความชำนาญ ในการใช้เครื่องมือเครื่องมือกู้ระเบิดชนิดต่างๆ ฝึกทักษะทางด้านความปลอดภัยในการตรวจวัตถุต้องสงสัย เพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นได้ในทุกเสียวินาที และฝึกวิธีการเก็บกู้วัตถุระเบิด อย่างปลอดภัย ลดความเสียหาย

2. การฝึกอบรมเตรียมพร้อมรับสถานการณ์การก่อการร้ายบุกยึดสถานที่สำคัญ ในหลักสูตรจะเน้นที่การปฏิบัติงานของหน่วยคอมมานโดที่จะเข้าควบคุมสถานการณ์เป็นหลัก ฝึกฝนยุทธวิธีในการช่วยเหลือตัวประกัน มีการฝึกใช้อาวุธและการวางตัวเจ้าหน้าที่ในทีมที่จะเข้าซาร์จช่วยชีวิตตัวประกัน รวมทั้งการฝึกทางด้านการใช้จิตวิทยาในการเจรจาต่อรองหรือทำให้สถานการณ์คลี่คลายลง โดยใช้คำพูดให้ผู้ก่อเหตุรู้สึกผ่อนคลาย

3. การรับมือกลุ่มผู้ชุมนุม ในหลักสูตรจะเน้นเรื่องการใช้จิตวิทยา ในการควบคุมฝูงชน ไปจนถึงการจัดรูปขบวนเข้าคลี่คลายสถานการณ์ โดยปราศจากอาวุธ ซึ่งในหลักสูตรจะเน้นย้ำในเรื่องของสันติวิธี และหลีกเลี่ยงการปะทะให้มากที่สุด โดยให้เจ้าหน้าที่คำนึงอยู่เสมอว่าทุกคนเป็นคนไทยด้วยกัน

ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการจลาจล กำหนดให้หน่วยงานต่างๆ ร่วมรับผิดชอบ ดังนี้

1. ดำรงสันติบาล ซึ่งมีภารกิจหลักในการบริหารงานและดำเนินการเกี่ยวกับข่าวของบุคคลหรือกลุ่ม บุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศรวมทั้งการสอบสวนเกี่ยวกับความผิดดังกล่าว บริหารงานและดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของบุคคลและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ ฯลฯ รวบรวมข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขหรือระงับเหตุเริ่มแรกร่วมกับตำรวจท้องที่

2. ตำรวจท้องที่ ตำรวจภูธรและตำรวจนครบาล กองร้อยควบคุมฝูงชน ที่จัดจากกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 - 9 ตำรวจเฉพาะกิจที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือตำรวจท้องที่ ได้แก่ ตำรวจสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษของตำรวจนครบาล และตำรวจปราบปรามจลาจลของกองปราบปราม และตำรวจตระเวนชายแดน ฯ

ตามแผนกรกฎ 49 ยังมีการวิเคราะห์แยกแยะรูปแบบของพฤติกรรมฝูงชน เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปคลี่คลายสถานการณ์ฝูงชนได้ในที่สุด โดยจะถูกแยกออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ผู้ดูหรือผู้ฟัง จะมีการดึงดูดอารมณ์ให้เคลื่อนไหว เหมือนเคลื่อนไปตามจังหวะเราให้มีอารมณ์ที่รุนแรงขึ้น เช่น การปรบมือ การโห่ร้อง การเต้น
2. ฝูงชนบ้าคลั่ง เป็นฝูงชนที่ถูกกระตุ้นด้วยอารมณ์ให้แสดงออกถึง การกระทำที่รุนแรง มีการระบาดทางอารมณ์ เริ่มการคิดมั่วร้าย เริ่มระบายอารมณ์ความเคียดแค้น ไปสู่สิ่งต่างๆ ที่ขวางหน้า
3. การก่อจลาจล เป็นฝูงชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเชิงทำลาย เกิดขึ้นตามทีต่างๆ เพื่อแสดงความไม่พอใจ ทำลาย หรือเรียกร้องบางสิ่งบางอย่าง
4. ฝูงชนแตกตื่น เป็นฝูงชนลักษณะเกิดขึ้นทันทีในสถานการณ์คับขัน

สำหรับมาตรการสลายฝูงชนนั้น มีเทคนิคเป็นขั้นตอนอยู่ 12 ประการ ได้แก่ 1. การสังเกตการณ์ 2.การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนเจตนาอารมณ์และความต้องการ 3. การบังคับทิศทาง 4. การหันเหความสนใจ 5.การขอความร่วมมือ 6.การประกาศ 7.การแสดงกำลัง 8. การใช้รูปขบวนสลายกลุ่มชน 9. การจับกุม 10.การใช้น้ำฉีด 11.การใช้สารควบคุมจลาจล 12. การจำกัดเขตและการสกัดกั้น ทั้งนี้การเลือกใช้เทคนิคใดในการควบคุมฝูงชนขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ความเหมาะสม และการพิจารณาของผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ

นอกจากนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดนโยบายการปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมกรณีสถานการณ์การชุมนุมเรียกร้องเกินขอบเขตเสรีภาพที่กำหนดไว้รัฐธรรมนูญ ดังนี้

1. เมื่อมีการชุมนุมมีแนวโน้มว่าจะมีการใช้ความรุนแรง หรือจะเกิดความวุ่นวาย ก่อการจลาจล และผิดกฎหมายให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์รายงานให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ/ศูนย์ปฏิบัติการ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบเป็นข้อมูลพร้อมทั้งขออนุมัติแผนการใช้กำลังเข้าสลายผู้ชุมนุม (ในส่วนภูมิภาคให้ดำเนินการประสาน ปกษาหรือผู้ว่าราชการจังหวัด)

2. เมื่อได้รับการอนุมัติแผนการใช้กำลัง และผู้บัญชาการเหตุการณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า หากไม่สลายกลุ่มผู้ชุมนุม จะก่อให้เกิดความเสียหายมากขึ้นกว่าไม่ดำเนินการสั่งให้ใช้กำลังสลายผู้ชุมนุม

3. กรณีการใช้กำลังขั้นสุดท้ายเข้าสลายผู้ชุมนุม โดยมีการใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชน และอาวุธหรือหลังจากฝ่ายทหาร ซึ่งเข้าควบคุมสถานการณ์และสถานการณ์กลับสู่ภาวะปกติแล้วให้ สถานีตำรวจท้องที่เข้าควบคุมพื้นที่ ตรวจสอบสถานที่ หายานพาหนะต่างๆ เพิ่มเติมจนแน่ใจว่าไม่ นำเกิดเหตุการณ์ร้ายแรง หรือได้ตรวจสอบพื้นที่โดยละเอียดแล้วจึงยกเลิกการควบคุมพื้นที่ และให้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นๆ เข้าดำเนินการต่อไป

4. ดำเนินการตามขั้นตอนการฟื้นฟูตามที่กำหนดไว้ในแผน การปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมที่ก่อ ความไม่สงบนั้นตำรวจจะต้องคำนึงถึงกรอบของกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ด้วย โดยหลักการปฏิบัติต่อผู้ก่อความไม่สงบแล้วจะพบว่า มีหลักใหญ่ๆ 2 ประการ คือ การใช้ความ นุ่มนวลประนีประนอมกับการใช้ความแข็งแกร่งโดยการ ใช้กำลัง ซึ่งในทางปฏิบัติมักจะใช้ความ นุ่มนวลประนีประนอมมีการเปิดให้มีการจัดตัวแทนเข้าเจรจาต่อรองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้กลุ่ม ผู้ชุมนุมเห็นว่ามีความจริงใจในการแก้ไขปัญหา และจะใช้การเข้าดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ไม่ให้เกิดการละเมิดกฎหมายและสร้างความเดือนร้อนแก่ประชาชนมากจนเกินขอบเขต

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนรรักษ์ กิจประเสริฐ (2536) ศึกษาเรื่อง ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ปราบปรามการก่อการ จลาจล : กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ผ่านการฝึกอบรมการปราบปรามการก่อการจลาจลว่าจะสามารถนำเอาความรู้ที่ ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติตามสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด และศึกษาความพร้อม ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ผ่านการฝึกอบรมการปราบปรามการก่อการจลาจล เมื่อจะต้องเผชิญกับ สถานการณ์จริง ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่ที่ผ่านการฝึกอบรมการปราบปราม การก่อการจลาจลมีความพร้อมในการดำเนินการปราบปรามการก่อการจลาจล ขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่บางส่วนที่เคยดำเนินการปราบปรามการก่อการจลาจลมาแล้วยังไม่มีความพร้อมในการ ดำเนินการปราบปรามการก่อการจลาจลมากนัก และอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ประจำกายที่สำคัญ มีความพร้อมในระดับหนึ่งเท่านั้น

จาตุรนต์ บุษปะเกศ (2542) ศึกษาเรื่อง “ตำรวจกับการควบคุมฝูงชน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง อำนาจหน้าที่ บทบาท แนวความคิด วิธีการของตำรวจในการควบคุมฝูงชน และศึกษานโยบาย แนวคิด ตลอดจนการดำเนินการที่เหมาะสมในการควบคุมฝูงชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงผลกระทบต่อสังคมในการควบคุมฝูงชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง กำหนดขอบเขตของการวิจัย นับตั้งแต่หลังการเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เมื่อวันที่ 17 - 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยพิจารณาจากเหตุการณ์การควบคุมฝูงชนที่น่าสนใจ สำหรับการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะพิจารณาจากโครงสร้างหน้าที่ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่างๆ ที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการควบคุมฝูงชน การศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เอกสารจากหน่วยงานในสังกัด กรมตำรวจที่รับผิดชอบในการควบคุมฝูงชน จากข่าวหนังสือพิมพ์เพื่อศึกษาข้อเท็จจริง ทศนคติ แนวความคิดเห็น และจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์การชุมนุมของฝูงชน โดยรวมอยู่ในการควบคุมฝูงชนแต่ละครั้งก็นำมาทำการศึกษา รวมทั้งการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมฝูงชนแต่ละครั้ง นำมาประมวลเป็นข้อมูลเพื่อทำการศึกษาวิจัยผลการวิจัยพบว่า

- 1) อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมฝูงชนนั้น ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดอำนาจหน้าที่ และความผิดสำหรับผู้ชุมนุมที่กระทำผิดกฎหมาย
- 2) การปฏิบัติตามทฤษฎี หลักการ แนวความคิด และวิธีการของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เหมาะสมในการใช้การควบคุมฝูงชนนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในการชุมนุม ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติที่จะนำแนวความคิด และวิธีการใดมาใช้ในสถานการณ์ดังกล่าวซึ่งอาจจะใช้หลายวิธีการดำเนินการได้
- 3) ในส่วนผลกระทบต่อสังคม ต่อการดำเนินการควบคุมฝูงชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจปรากฏกระแสของสังคมออกมาหลากหลายทั้งการสนับสนุน และต่อต้าน ซึ่งเปรียบเทียบเหมือนกระจกสองด้านซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย

อัญชลี พัตรเกิด (2546) ศึกษาเรื่อง ไทยกับสถานการณ์การจลาจลในกัมพูชา 29 มกราคม 2546 มีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์การจลาจลในกัมพูชา วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2546 ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสังคมจิตวิทยา ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างไทย และกัมพูชาและแนวโน้มในอนาคต ผลการวิจัยปรากฏว่าจากเหตุการณ์การจลาจลในกัมพูชา วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2546 ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องจากปัญหาการเมืองภายในของกัมพูชา แต่เป็นอุบัติเหตุที่รัฐบาลกัมพูชา คิดว่าควบคุม

สถานการณ์ได้ แต่ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ซึ่งอยู่เหนือการควบคุม จึงทำให้สถานการณ์ลุกลาม เห็นได้จากหลังการเลือกตั้งภายในของกัมพูชา วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 สิ้นสุดลงไม่มีเหตุการณ์รุนแรงใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การจลาจลในกัมพูชา วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2546 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวมีส่วนมาจาก 1. ปัญหาทางด้านสังคมจิตวิทยา เช่น ความรู้สึกนึกคิดของคนในกัมพูชาในเชิงประวัติศาสตร์จากอดีตเชิงวัฒนธรรม และการไม่อยากถูกรอบจรรวมทั้งการเชื่อในเชิงพฤติกรรมของคนไทยกับความสัมพันธ์ที่สั่งสมจากในอดีต 2. ปัญหาความแตกต่าง และไม่เท่าเทียมกัน ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาภายในของกัมพูชา และความรู้สึกว่าถูกเอารัดเอาเปรียบจากการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชา จากเหตุการณ์การจลาจลในกัมพูชา วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2546 เป็นอุบัติเหตุซึ่งรัฐบาลกัมพูชา มีอาจควบคุมสถานการณ์ได้ จึงทำให้สถานการณ์ลุกลามและขยายวงกว้าง และมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชา ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชา ลดระดับลงอย่างรวดเร็ว เหลือเพียง "ระดับอุปทูต" การดำเนินการของรัฐบาลไทย ประกาศจุดยืนที่ชัดเจนในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ และในการดำเนินการวางแผนอพยพคนไทยกลับจากกัมพูชากลับไทย ซึ่งรัฐบาลกัมพูชาเองก็ยินยอมที่จะปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของไทยทุกประการ การยอมชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีเงื่อนไข ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชาทั้งสองประเทศเริ่มปรับความสัมพันธ์ไปในทางที่ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว หลังจากเกิดเหตุการณ์การจลาจลฯ รัฐบาลทั้งสองประเทศมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลและฟื้นฟูความสัมพันธ์ และมีการประชุมหารือระหว่างผู้นำของไทยและกัมพูชาเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ ของทั้งสองประเทศให้แนบแน่นต่อไป ข้อเสนอแนะ ควรมีการฟื้นฟูความสัมพันธ์ กับกัมพูชา โดยใช้เครือข่ายขององค์การพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization -NGO) ทั้งในกัมพูชา และไทยเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐและรัฐกับประชาชนให้มีความใกล้ชิด รวมทั้งน่าจะเป็นแนวทางต่อการขยายการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศในมิติต่างๆ และควรมีสถาบันเชิงวิชาการ เพื่อที่จะมีการศึกษาถึงลงไปถึงความรู้สึกนึกคิด นักวิชาการไทยและในกัมพูชาในสาขาต่างๆ ควรมีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการใช้มิติทางการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม เข้ามาส่วนช่วยในการสร้างความร่วมมือ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความสมานฉันท์ และพึงพากันระหว่างชุมชนชายแดน และส่งเสริมพัฒนาในด้านการศึกษา วัฒนธรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของทั้ง 2 ประเทศ การทบทวนบทบาทในการสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ของผู้นำสมาชิกอาเซียน จะสามารถลดความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในอาเซียน การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร หรือการรายงานข่าวที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน อาจจะต้องมีวิธีการนำเสนอที่ต้องใช้ความระมัดระวัง ในอนาคต

เหตุการณ์ความไม่พอใจของประชาชนกัมพูชาที่มีต่อคนไทย อาจเกิดขึ้นได้ หากมีกระแสปลุกเร้า และหากมีการบริหารจัดการที่ไม่ดีเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

สมชาย ชีรภัทรไพศาล (2548) ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อ ยุทธวิธีในการควบคุมฝูงชน: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจสังกัดสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง ฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อยุทธวิธีในการ ควบคุมฝูงชนและปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของ เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจต่อยุทธวิธีในการควบคุม ฝูงชนในระดับปานกลางและปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับยุทธวิธี ในการควบคุมฝูงชน ได้แก่ ระดับการศึกษาเท่านั้น กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองฉะเชิงเทราที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจในยุทธวิธีการควบคุมฝูงชน แตกต่างกัน

สุมิตร การรัมย์ (2551) ศึกษาเรื่อง ทักษะเจ้าตำรวจต่อการปฏิบัติงานควบคุมฝูงชน ศึกษา เฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 กองบัญชาการตำรวจนครบาล มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 กองบัญชาการตำรวจนครบาลต่อการปฏิบัติงานการควบคุมฝูงชนและเพื่อแสวงหาแนวทางการ แก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานควบคุมฝูงชน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ากฎหมายให้สิทธิเสรีภาพแก่ผู้ชุมนุมมากเกินไป ไม่เอื้ออำนวยต่อการ ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งมีบทลงโทษที่เบาเกินไปจนผู้ชุมนุมไม่เกรงกลัวกฎหมาย และ มีความคิดเห็นว่าหากผู้บังคับบัญชาที่มีประสบการณ์ในการควบคุมฝูงชนจะทำให้การควบคุมฝูงชน ดีขึ้น ถ้าได้รับการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญการควบคุมฝูงชนจะทำให้การควบคุมฝูงชนดีขึ้น และ ปัญหาในการปฏิบัติงานควบคุมฝูงชน ส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ชุมนุมที่รวมตัวกันส่วนใหญ่มักจะสร้าง ความวุ่นวาย เมาสุรา ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมด้วยความรุนแรง การ สวมใส่ชุดเกราะทำให้เคลื่อนไหวไม่สะดวกและประสิทธิภาพการควบคุมฝูงชนลดลง กลุ่มผู้ชุมนุม ไม่ให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่สามารถดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ชุมนุมที่กระทำผิดได้ เต็มที่ เป็นต้น

2.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

